

RESULTATER FRA SMS-PROSJEKTET
2011 – 2013

VERKTYG FÖR SOCIALT HÅLLBAR STADSUTVECKLING

//

PLANVERKTØY FOR BEDRE STEDSUTVIKLING

SMS - STEDSUTVIKLING, MEDVIRKNING OG SOSIALE MØTEPLASSER. UTVIKLING AV FIRE VERKTØY.

Helsefremmende og sosial holdbar stedsutvikling

Først skaper vi mennesker våre omgivelser og så skaper omgivelsene oss. Hvordan kan vi gjennom en bevisst areal- og samfunnsplanlegging bidra til å utvikle steder der folk kan leve gode og helsefremmende liv? Befolkningens helse utvikles og vedlikeholdes i omgivelsene der folk bor og lever. Endringer i kultur, livsform, demografi og befolkningens etniske sammenheng utfordrer og gir nye muligheter for hvordan man kan tilrettelegge byer og steder for å bidra til god helse og sosial integrasjon.

Der finnes mange virkemidler til å bedre det fysiske og sosiale miljøet der vi bor. Helsefremmende miljøtiltak kan være tilrettelegging for positive faktorer som nære turområder og sosiale møteplasser, med formål å bidra til fysisk aktivitet og sosial integrasjon. Det enkle friluftslivet kan like gjerne gjøres i nærmiljøet der folk bor. På den måten kan flere delta i fellesskapet, komme seg ut hjemmefra og møte andre i nabolaget. Det blir enklere å få til økt hverdagsaktivitet.

I stedsutviklingen er det viktig å ta hensyn til ulike behov i ulike grupper av befolkningen for eksempel ut fra alder og livsfaser, etnisk bakgrunn og fysisk funksjon. Hvem kjenner sine steder og plasser best og hvem har ideene til de gode løsningene? Hvordan kan vi øke hverdagsaktiviteten til folk flest? Hvordan kan kultur og kulturmiljøer virke identitetsskapende og bidra til sosial integrasjon? Hvilke sosiale effekter har tiltakene og hvilken betydning har vårt nærmiljø for oss? Dette er noen av spørsmålsstillingene som SMS-prosjektet har arbeidet med.

Tilrettelegging for gode og helsefremmende liv er en kompleks oppgave og det må derfor også i planleggingen legges vekt på helhetstenkning og tverrfaglige løsninger. Helsefremmende og sosialt bærekraftig stedsutvikling er et område som krever en bred til-

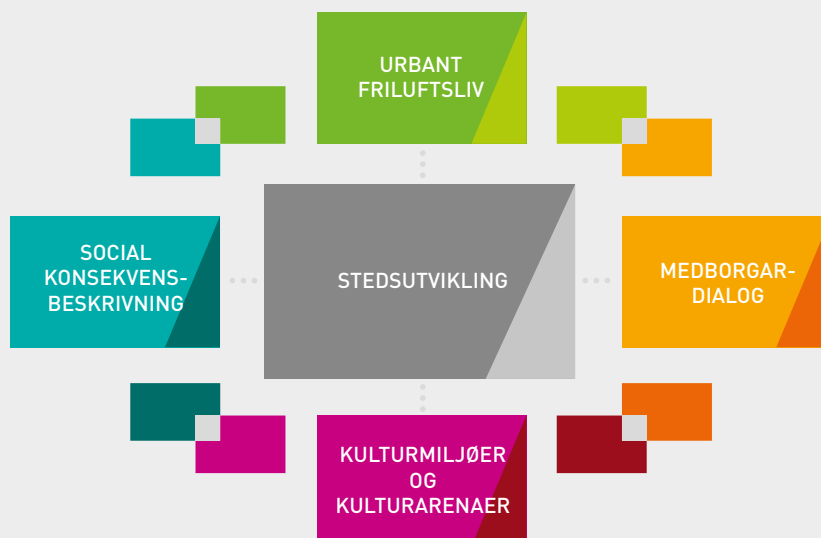
nærming. Verktøyene som presenteres her er eksempler på slike tilnærminger som kan bidra til en helsefremmende og sosialt bærekraftig stedsutvikling. "Planverktøy for bedre stedsutvikling" fokuserer på fire dimensjoner: Urbant friluftsliv, Kulturmiljøer og kulturarenaer, Medvirking og Sosial konsekvensbeskrivelse.

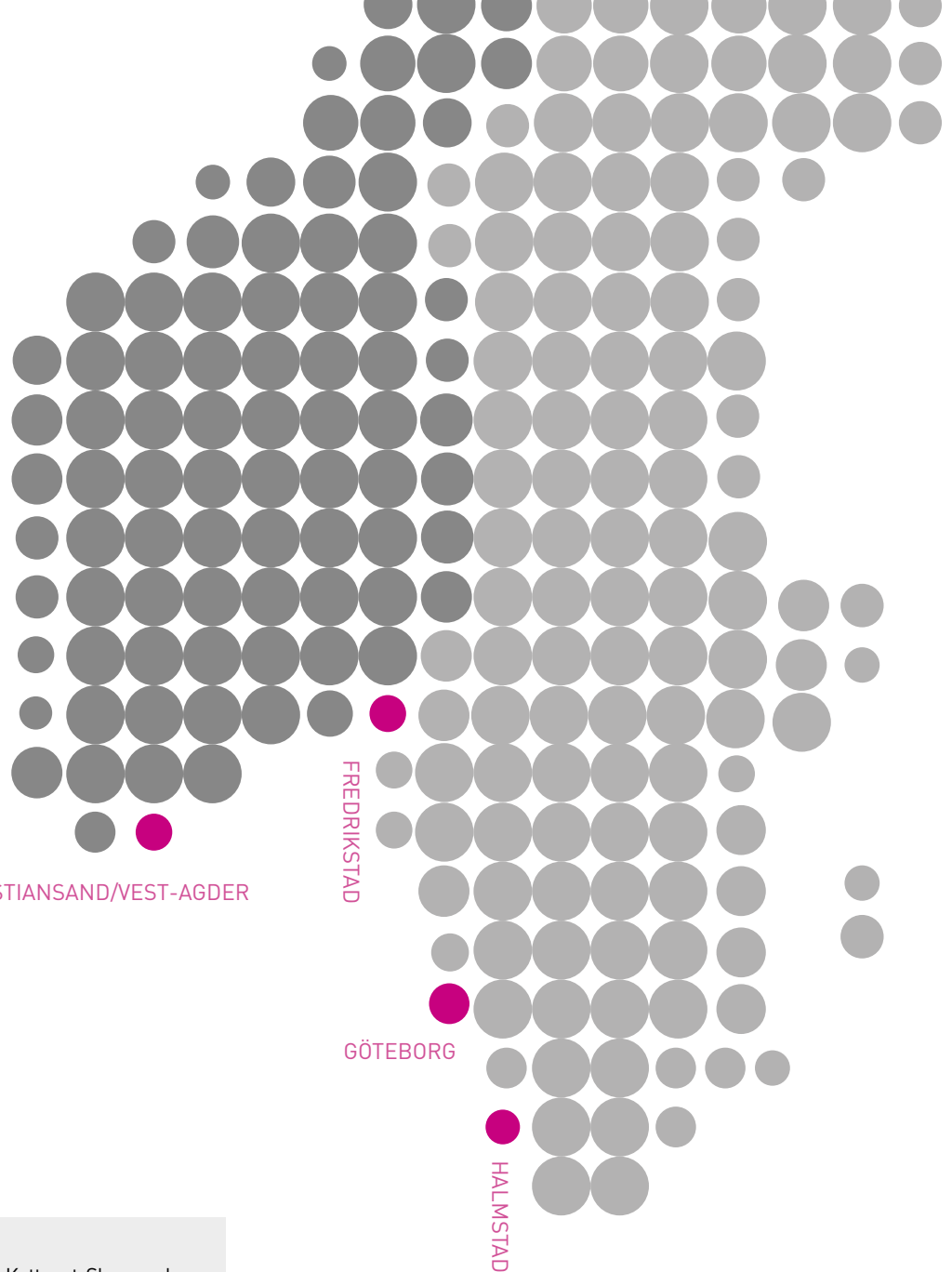
De fire verktøyene

I det følgende vil du få en kort introduksjon til de fire verktøyene og presentasjon av ulike case som i forskjellig grad har vært tilknyttet utviklingen av verktøyene. Fullversjon av verktøyene og mer informasjon om casene finnes på websidene smsprosjektet.no / smsprosjektet.se. Planverktøyene er fleksible i bruk. De kan anvendes i flere ulike typer planprosesser, på ulike tidspunkter i planprosessen og av ulike fagpersoner involvert i planlegging. Deler av verktøyene inspirerer til refleksjon mens andre deler er konkrete sjekkpunkter. For eksempel kan man bruke planverktøyene i fem minutter til å innhente ideer eller man kan velge å gå mer i dybden og få kunnskap om hvilke konkrete kvaliteter et urbant friluftsområde bør inneha. Uansett hvordan verktøyene brukes er hensikten at de skal nyansere og styrke en tverrfaglig tilnærming til arbeidet med stedsutvikling. De kan selvsagt ikke stå alene i dette arbeidet, men forhåpentligvis kan de gi anledning til bredere dialoger og finne sin plass blant andre gode initiativer og tilnærminger til arbeidet med stedsutvikling.

Utviklingen av planverktøyene har vært sentralt i SMS-prosjektet. Det har i de tre prosjektårene vært berikende å jobbe på tvers av grenser, både faglig og mellom landene. Vi håper at også andre vil finne våre erfaringer og planverktøyene nyttige i arbeidet med bedre stedsutvikling.

På vegne av prosjektgruppen,
Anette Vesterskov Pedersen,
Vest-Agder fylkeskommune 10.12.2013

SMS

SMS er et Interreg IV A-prosjekt innen Kattegat-Skagerrak (KASK). SMS står for Stedsutvikling, Medvirkning og Sosiale møteplasser (På svensk: Sociala aspekter och Medborgardialog i Stadsplaneringen). SMS har vært et grenseoverskridende kunnskapsprosjekt som skal bidra til et sosialt bærekraftig stedsutvikling og fremme sosial integrasjon.

Prosjektet har partnere i Norge og Sverige, derfor brukes begge språkene i teksten.

Her gir vi deg en kort innføring i de fire verktøyene Sosial konsekvensbeskrivelse, Medborgerdiallog, Urbant friluftsliv, Kulturmiljøer og kulturarenaer som er utviklet gjennom prosjektet. På våre nettsider kan du finne mer informasjon om våre verktøy sammen med eksempler på praktisk bruk av verktøyene. På nettsidene finner du alle verktøyene på begge språk.

smsprosjektet.no og smsprosjektet.se

**PARTNERE: GÖTEBORGS STAD (LEAD PARTNER) // VEST-AGDER FYLKESKOMMUNE (NORSK PROSJEKTEIER)
KRISTIANSAND KOMMUNE // HALMSTADS KOMMUN // FREDRIKSTAD KOMMUNE
MEDFINANSIÅR: REGION HALLAND**

SOCIAL KONSEKVENNS- BESKRIVNING

DE SOCIALA ASPEKTERNA ÄR MYCKET VIKTIGA FÖR MÄNNISKORS LIVSKVALITET OCH BÖR HA EN GIVEN ROLL I ALL STADSPLANERING, JÄMTE EKONOMISKA OCH EKOLOGISKA PERSPEKTIV.

SOCIAL KONSEKVENSBESKRIVNING // HALMSTAD

Vad är en social konsekvensbeskrivning? Socialis betyder sällskaplig på latin. Socius betyder medlem, deltagare eller bundsförvant. Det sociala handlar alltså om att leva i ett samhälle tillsammans med andra människor.

Verktøget för social konsekvensbeskrivning, SKB, är framtaget för att belysa och systematiskt arbeta med sociala aspekter i stadens fysiska planering, löpande genom hela planprocessen.

Ju tidigare de sociala aspekterna lyfts i planarbetet, desto större är chansen för faktisk påverkan. SKB används för att beskriva konsekvenser av ett planförslag och för att tydliggöra de sociala behoven i den byggda miljön.

SKB kan belysa intressekonflikter och ge förslag på åtgärder.

Vem är du?

Vi tror att du arbetar med stadens fysiska planering, du kanske är planarkitekt eller mark- och exploateringsingenjör. Kanske är du politiker och är involverad i beslutsprocessen kring samhällsbyggnadsprojekt och behöver känna till arbetsprocessen i egenskap av beställare.

Verktøget för SKB har två delar:

1

Ett sållningsverktyg som du använder för att ta reda på om det är aktuellt att arbeta vidare med en SKB.

2

Ett verktyg för genomförandet av en SKB, där följande faser ingår:

- Planering
- Inventeringsfas
- Åtgärdsfas
- Konsekvensfas
- Redovisning
- Överlämning och uppföljning

Verktøget innehåller råd och instruktioner för genomförandet av varje fas. Till verktyget hör en matris för inventering och analys, ett paket med fördjupningsfrågor samt dokument om målgruppsfokusering, integration och jämställdhet och användandet av statistik och GIS.

Verktøget beskrivs i sin helhet på båda språken på smsprojektet.se och smsprojektet.no.

MEDBORGAR- DIALOG

**ÖKAT INVÅNARDELTA-
GANDE ÄR VIKTIGT
FÖR ATT FRÄMJA INKLUDERING AV SOCIALA
ASPEKTER I STADSPLANERINGS-
PROCESSER. DIALOG MED
MEDBORGARE OCH MELLAN
TJÄNSTEMÄN OCH POLITIKER
BIDRAR TILL ATT SKAPA
UNDERLAG FÖR POLITISKA
BESLUT.**

**MEDBORGARDIALOG
// GÖTEBORG**

Medborgardialog ger förståelse för och insyn i planprocessen samt breddar representationen så att fler gruppers behov, erfarenheter och tankar finns med i framtagandet av nya planer. När medborgarna inkluderas i beslutfattandet ökar inflytandet och demokratin stärks. Det finns i dag stora behov av vidareutvecklade metoder för medborgardialog.

Verktyget för medborgardialog består av två delar:

1

Första delen är en modell för invånardeltagande i planprocessen. Modellen hjälper dig att systematiskt bedöma detaljplanens behov av utökat invånardeltagande och visar hur invånardeltagande hänger ihop med planprocessen.

#2

Andra delen är ett dialogverktyg som genom råd och tips stöttar dig i dialogprocessens alla skeden. Det visar hur du förbereder och genomför en bra dialog samt hur du återkopplar och följer upp när dialogen är avslutad.

Syftet med verktyget är att underlätta för dig som politiker eller tjänsteman att integrera invånardeltagande i detaljplaneprocessen. Verktyget ger dig en överblick över hur invånardeltagande hänger samman med planprocessen samt kunskap om dialogprocessens olika delar. I första hand är det anpassat för att användas i den svenska planprocessen, det vill säga från planbesked till att en plan vinner laga kraft. Verktygets två ingångar gör att det kan användas för dialoger som rör stadsplanering men också för dialoger i andra sammanhang.

Vem är du?

I huvudsak är verktyget tänkt för dig som är handläggare eller projektledare och arbetar med stadens fysiska planering. Du som är politiker och involverad i beslutsprocessen kring samhällsbyggnadsprojekt kan använda dig av verktyget i egenskap av uppdragsgivare.

Verktyget beskrivs i sin helhet på båda språken på smsprojektet.se och smsprojektet.no.

URBANT FRILUFTSLIV

VEILEDEREN FOR URBANT FRILUFTSLIV BESKRIVER EN MODELL FOR HVORDAN DU KAN ARBEIDE MED Å SIKRE OG TILRETTELEGGE FOR URBANT FRILUFTSLIV. VEILEDEREN ER ET ARBEIDSREDSKAP FOR Å KARTLEGGE URBANE OMRÅDER SOM KAN VÆRE EGNET FOR TILRETTELEGGING AV MØTEPLASSER, UTFOLDELSE AV AKTIVITET OG REKREASJON.

URBANT FRILUFTSLIV // KRISTIANSAND, VEST-AGDER FYLKESKOMMUNE

Når kan verktøyet brukes?

Veilederen kan brukes i alle faser ved utarbeidelse av kommuneplaner og reguleringsplaner. Den kan også brukes uavhengig av planarbeid og planprosesser for å kartlegge et område.

Hvordan kan den brukes?

Veilederen kan brukes for å kartlegge og beskrive områder for urbant friluftsliv. Når kartleggingen er ferdig gjøres det en analyse ut fra om området er tilfredsstillende, eller om det er behov for oppgradering eller nye tiltak i området. Den kan også brukes som underlag i medvirkningsprosesser for å synliggjøre urbane friluftsområder og hvilke kvaliteter og utviklingsmuligheter disse har.

Hvem er den utarbeidet for?

Veilederen kan anvendes av både fagpersoner innen det offentlige, regulanter/tiltakshavere, velforeninger og privatpersoner.

Folkehelse i relasjon til urbant friluftsliv

Folkehelse handler om fysisk, psykisk og sosial trivsel. Formålet med å fokusere på friluftsliv i planarbeidet er å bidra til utvikling av et samfunn som legger til rette for positive helsevalg og sunn livsstil. Lett tilgjengelige arealer som stimulerer til fysisk aktivitet og rekreasjon, kan også bidra til å redusere sosial ulikhet i helse.

For å utjevne sosiale helseforskjeller og møte utfordringer knyttet til inaktivitet er det viktig å satse på tilrettelegging for aktiviteter som egner seg for folk flest. Målet er å øke bruken av områder og skape ulike former for sosiale møteplasser. Møteplassene skal oppleves som inkluderende, innbydende, trygge og aktivitetsskapende.

Urbant friluftsliv

Friluftsliv er et samlebegrep på en stor og variert gruppe aktiviteter og opplevelser. Det er ikke begrenset til kun opphold i mer eller mindre urørt natur. Friluftslivet omfatter også menneskepåvirket natur, landbrukets kulturlandskap og naturinnslag i byer og boligområder. Da vi i dette prosjektet primært retter oppmerksomheten mot naturinnslag i byer og boligområder, bruker vi begrepet urbant friluftsliv.

Beskrivelse og kartlegging av områder

Veilederen er delt inn i ulike kategorier for å vise mangfold og muligheter for urbant friluftsliv:

- Naturlandskaps- og opplevelseskvaliteter, tilrettelegging og anlegg
- Offentlig sikring av områder
- Vedlikehold/drift
- Fleksibilitet
- Nærhet
- Sosial bruk/ulike aktiviteter
- Fysisk sikring i området

Ved kartleggingen brukes de kategorier som er relevante for området og tilpasses til lokale forhold. Hver kategori har egne sjekkpunkter.

Etter kartleggingen

Når området er kartlagt kan det gjøres en analyse/oppsummering av området med forslag til tiltak og en vurdering av behov for fysisk sikring av området. Er området tilfredsstillende, eller er det behov for tiltak i området som gir bedre muligheter for sosial integrasjon, møteplasser, utfoldelse av fysisk aktivitet og rekreasjon?

Verktøyet beskrives i sin helhet på begge språk på smsprosjektet.no og smsprosjektet.se

KULTURMILJØER OG KULTURARENAER

VEILEDEREN FOR KULTURELL INFRASTRUKTUR ER ET ARBEJDSREDSKAP FOR Å KARTLEGGE URBANE OM-
RÅDER SOM KAN VÆRE EGNET FOR Å LEGGE TIL RETTE FOR MØTEPLASSER, KULTURARRANGEMENTER OG
KULTURAKTIVITETER. VEILEDEREN BESKRIVER EN MODELL FOR HVORDAN MAN KAN ARBEIDE MED Å SIKRE
OG TILRETTELEGGE FOR REGISTRERING OG VURDERING AV KULTURMILJØER (SOM OMFATTER BEVARING AV
KULTURHISTORISKE VERDIER) OG UTVIKLING AV KULTURARENAER (SOM OMFATTER ETABLERING AV STEDER
EGNET FOR KULTURAKTIVITETER OG KULTURTILBUD).

KULTURMILJØER OG KULTURARENAER // FREDRIKSTAD

Kultur som sosial generativ kraft

Kultur er et omfattende begrep som kan forstås som blant annet kunst, eller som livsform. Forstått som kunst, skal innslag av kultur i det offentlige rom berike, forstått som livsform, samler og engasjerer kulturen folk. Kultur representerer derfor en sosial generativ kraft i bygging av gode, sunne lokalsamfunn. Kulturtilbud og opplevelser bidrar til oppbygging av sosial kapital i et lokalområde gjennom å invitere folk ut av boligen og inn i det offentlige rom. For individet fremmes dessuten god mental og sosial helse gjennom berikende opplevelser og deltakelse i aktiviteter.

Kulturell infrastruktur i byplanleggingen

I byplanleggingen handler kulturell infrastruktur om å identifisere og vurdere hvordan spor av byhistorien kan tas vare på når et område fornyes. Kulturmiljøer bør alltid kunne anvendes som kulturarenaer enten som grunnlag for opplevelse, som kilde til kunnskap om fortiden, eller fordi de er viktige i et bruksmessig perspektiv.

Når kan verktøyet brukes?

Verktøyet er særlig relevant ved tidlig programmering av planarbeidet. Veilederen kan brukes som underlag for dialoger og åpne workshops i oppstartsfasen, og som sjekkliste i en eventuell konsekvensutredning og sosial konsekvensbeskrivelse.

Hvordan kan den brukes?

Veilederen kan brukes til kartlegging og vurdering av bevaringsverdier i kulturmiljøer og utviklingspotensialer i kulturarenaer. Kartlegging bør skje i dialog med lokalbefolkningen og så tidlig som mulig, da medvirkningsprosesser der har størst innvirkning. Midlertidige byrom kan med fordel brukes som del av en kartleggingsprosess. De kan skape nytt liv et sted for en periode og viser pilotprosjektet seg vellykket kan det utvikles eller etableres permanent annet sted.

Hvem er verktøyet utarbeidet for?

Planlegging av kulturtiltak lykkes gjerne best når den kombinerer folkelig engasjement, kommunale beslutninger og eventuelt samarbeid med privat næringsliv. Verktøyet kan tilby fagpersoner innen det offentlige, regulerer/ tiltakshavere, velforeninger og privatpersoner et felles grunnlag for diskusjon.

Kartlegging av et område

Ved kartleggingen brukes de kategorier for kulturell infrastruktur som er relevante for området og tilpasses lokale forhold. Veilederen kan brukes som:

- Innspill om bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, for eksempel forsøk på gjenbruke og finne nytt innhold for en nedlagt fabrikk.
- Begrunnede ønsker og behovsunderlag for kulturarenaer, for eksempel lokaler der beboere eller andre målgrupper kan samles til aktiviteter på fritiden.
- Forslag om midlertidige løsninger for å bringe nye tanker og gi liv til plasser som ikke fungerer eller en tomt som senere skal bebygges.

Kombiner bevaringen av kulturmiljøer med utvikling av kulturarenaer

Kulturmiljøer og kulturarenaer kan med fordel tenkes i kombinasjon, som for eksempel å gjenbruke gamle bygninger eller uterom og grønne områder til kulturformål. Slike kombinasjoner utvider og beriker folks opplevelse. Steder der funksjoner og aktiviteter blandes kan åpne for kontakt mellom folk med ulike interesser.

Verktøyet beskrives i sin helhet på begge språk på smsprosjektet.no og smsprosjektet.se

// CASE FREDRIKSTAD

FREDRIKSTAD VOKSER OG UTVIKLES, OG BYBILDET ENDRES. VESTERELVEN SNOR SEG GJENNOM SENTRUM, OG BÅDE BEFOLKNINGEN OG TILREISENDE ER SÆRLIG TILTRUKKET AV LANDSKAPET OG DE MANGE HISTORISKE BRYGGER. ELVEROMMET GIR BYEN DENS IDENTITET OG ER SAMTIDIG STED FOR UTVIKLING AV NYE MØTEPlassER OG ATTRAKSJONER.

Byene må fortettes

Folk verdsetter gamle bygningsmiljøer og ettersom stadig flere bosetter seg i byer eller bydelssentra blir menneskevennlige gater og plasser, parker og promenader viktige som sosiale fellesrom. Urbant liv må imidlertid inviteres: sentrum må tilby attraktive opplevelser og møtesteder med plass til fysisk aktivitet, kulturliv og sosial interaksjon. Offentlige og private krefter kan gå sammen i partnerskap for å skape liv, kaféliv og handel. Kultur må spille på lag, da styrkes også handels- og servicenæringen samt kulturbaserte næringer.

Hensikt Elvelangs: Gjenbruk av kulturmiljøer

Hensikten med prosjektet Elvelangs har vært å vinne kunnskap om hvordan gjenbruk av kulturmiljøer med historiske bygninger og steder kunne integreres i byplanleggingen på en fruktbar måte. Gamle bygningsstrukturer, historiske parker og plasser kan representere store ressurser både sosialt, økologisk og økonomisk. Gjennom ombygging og tilføyelser til det eksisterende kan både stedets originalitet bevares, samtidig som det må åpnes for dags-aktuell bruk.

Innbyggermedvirkning: Merviten og sosialt eierskap

I forbindelse med kommunens samfunns- og arealplanlegging gjennomførte Fredrikstad kommune innbyggermedvirkning. Her ga folk klart uttrykk for at elvelandskapet med liv og røre var byens fortrinn og viktige ressurs. Samtidig ble det bestemt at Kultur, Kunnskap og Klima skulle være prioriterte drivere i utviklingen av Fredrikstad som attraktiv by. Kultur ble tenkt på både i forhold til bevaring av byens identitet, samt utvikle tilbud om kulturopplevelser både utendørs og innendørs.

Utførte tiltak og aktiviteter ved Elvelangs

- I to sentrale deler av byområdet er områdeprogrammering og mulighetsstudier gjennomført. Her er lagt til grunn at brygger, plassrom og friområder skal utvikles, og tilgjengeligheten langs elvebredden sikres for allmennheten.
- De to historiske torv, Stortorvet og Blomstertorvet, framstår i ny drakt. Parkering er avviklet, det er innslag av grønt og vann, og arealene legger til rette for myke trafikanter, for opphold, lek og arrangementer.
- Gamlebyen med Isegran og Kongsten Fort er en levende og godt bevarte festningsby, grunnet iherdige gårdeiere, entusiastiske næringsdrivende, samt omfattende statlig innsats for vern av Nasjonale Festningsverk. Det er gjennomført områdeprogrammering, og med reguleringsplan som neste skritt. Medvirkning står sentralt, herunder diskusjon om Gamlebyens aktivitetsprofil og potensiale for kultur- og næringsvirksomhet.

- Gjenbruk av industrihaller på gamle Fmv-området til kulturformål og utdanning har vist seg å være en god måte å ta vare på byhistoriske trekk. Fredrikstad stadion og utbygging av Høgskolen i Østfold er eksempler på gjenbruk av industrihaller. Fylkeskommunen og kommunen har samarbeidet om planlegging av en fylkesscene i den gamle maskinhallen.
- De mange mer beskjedne bruddstykker av byhistorien er viktige for vår felles hukommelse, ofte knytter det seg også anekdoter og myter til slike steder. En pilot for en "byløype" er realisert innenfor SMS, der det er plassert ut 16 poster med forfattet tekst fra stedet du står på.
- Elven var i flere næringsperioder viktigste ferdselsvei og med kryssing av Glomma med ferger på mange steder. Broforbindelser har kommet, men som ledd i reduksjon av klimagasser har gratis ferge blitt innført. Tiltaket har blitt svært godt mottatt, moderne "fergemetro" utredes, og der elven som historisk ferdselsvei på sett og vis gjenskapes.

Mer om tiltak og aktiviteter i Elvelangs-prosjektet finner du på smsprosjektet.no

Foto: Fredrikstad kommune

// CASE HALMSTAD

I HALMSTAD HAR PROJEKT SMS TESTAT METODEN FÖR SOCIAL KONSEKVENSBESKRIVNING (SKB) OCH PROVAT OLIKA METODER FÖR MEDBORGARDIALOG. DIALOGERNA HAR GENOMFÖRTS I OLIKA SKEDEN AV PLANPROCESSEN FÖR ATT FÅ EN UPPFATTNING OM NÄR MEDBORGARDIALOG ÄR SOM MEST ANVÄNDBAR OCH NÄR DEN FÅR STÖRST BETYDELSE FÖR SLUTRESULTATET.

SKB i Oskarström

Metoden för social konsekvensbeskrivning användes på två åtgärder som planerades i Oskarström utanför Halmstad. Åtgärderna var en cykelväg längs Brogatan i Oskarström och en upprustning av rekreationsstråket Lilla Nissastigen längs ån Nissan. Syftet var att utveckla verktyget för social konsekvensbeskrivning. Pilotprojektet blev en övning i att arbeta med de sociala aspekterna i en fysisk planeringsprocess.

Utvecklingsprogram i Oskarström och Getinge

På initiativ av kommunstyrelsen har Halmstads kommun tagit fram utvecklingsprogram för orterna Oskarström och Getinge. Utvecklingsprogram är ett sätt att arbeta systematiskt med utvecklingen av en ort. Kommunen och externa aktörer samarbetar för att samordna sociala, kulturella, ekonomiska och ekologiska frågor. På så sätt underlättas framtida prioriteringar för orten genom att man skapar en gemensam framtidsbild. Ett utvecklingsprogram tas fram på initiativ av kommunens politiker. Det färdiga programmet ska fungera som ett underlag till politikerna när de beslutar om åtgärder och satsningar som rör den specifika platsen.

Förprojektering av Brogatan

Brogatan är en av Halmstads mest centrala gator. Därför valde kommunen att tidigt ta in Halmstadbornas synpunkter inför en förändring av gatan. Förnyelsen av Brogatan bedrivs till viss del inom projekt SMS. Inom ramen för SMS-projektet har fokus varit dialog med ungdomar och bussresenärer.

Detaljplan Endrätten

Arbetet med fastigheten Endrätten 2 i centrala Halmstad började med upprättandet av ett planprogram för området. Planprogrammet väckte starka känslor eftersom det innebar att en gammal idrottshall skulle rivas. För att belysa de sociala konsekvenserna av planförslaget, valde Halmstads kommun att genomföra en BASK-analys (Beskrivning Av Sociala Konsekvenser). För att kunna beskriva de sociala konsekvenserna satte kommunen samman en grupp tjänstemän med kompetens inom områden som folkhälsa, jämställdhet, demokrati och trygghet. Det fanns frågor som gruppen inte kunde svara på. För att fylla kunskapsluckorna skickades en enkät ut till personer i områdets närhet. Dessutom upprättades en informationssida på Facebook, där invånare kunde ta del av handlingar och lämna synpunkter.

Detaljplan i Harplinge

Harplinge är en ort i utkanten av Halmstad. Ett planprogram skulle utarbetas för Harplinge centrum. För att skapa underlag till planprogrammet ordnade Halmstad kommun en riktad invånardialog och fick på så sätt veta hur Harplinges invånare ser på

ortens framtida utveckling. Möten hölls med tre grupper vid tre olika tillfällen: pensionärer, ungdomar samt en öppen workshop.

Foto: Therese Wallgren

// CASE KRISTIANSAND // VEST-AGDER

VEST-AGDER FYLKESKOMMUNE OG KRISTIANSAND KOMMUNE HAR SAMMEN UTVIKLET VERKTØYET "URBANT FRILUFTSLIV". GJENNOM PROSJEKTET ER DET JOBBET MED VIDEREUTVIKLING AV ELVE- OG STRANDPROMENADEN I KRISTIANSAND SENTRUM, MED FOKUS PÅ MØTEPLASSER, FRILUFTSLIV OG ØKT HVERDAGSAKTIVITET HELE ÅRET.

Urbant friluftsliv i Kristiansand sentrum

SMS-prosjektet har valgt å fokusere på det enkle friluftslivet i nærmiljøet ved å skape lett tilgjengelige områder med aktivitetsmuligheter og sosiale møteplasser som oppleves trygge, inkluderende og innbydende for alle. Målet er å få flere til å komme seg ut, møte andre og delta i fellesskapet.

En av hensiktene med prosjektet var å videreutvikle elve- og strandpromenaden fra Baneheia til Odderøya til å bli et av byens mest benyttede områder for flere målgrupper. For å nå dette ble det lagt til rette for økt aktivitet blant annet gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner som 4H, Turistforeningen og kommunal forvaltning.

Langs byens elve- og strandpromenade har lokale satsningsområder vært **Elvepromenaden, Tresse nærmiljøpark og Gravaneparken**. Tiltak har blant annet vært lyssetting, treningsapparater og en eksotisk strand. Det er også gjennomført pilot-case ved Grimsbekken hvor området etter en medvirkningsprosess er rustet opp til et fint turområde. Les gjerne mer om hva vi har gjort i disse områdene på nettsidene - under menyen Case Kristiansand.

Grønn pris

Juni 2013 mottok Kristiansand kommune prisen Nordic Green Space Award for Strandpromenaden. Prisen er en nordisk kvalitetsmerkeordning for grønne urbane områder, og Kristiansand er den fjerde byen i Norden som mottar prisen.

Medvirkning

Kommunen har lang erfaring med medvirkning i plansaker. En utfordring i dette prosjektet har vært å også involvere de som

tradisjonelt sett ikke deltar i slike medvirkningsprosesser. Som en del av arbeidet med kommunedelplan Kvadraturen har kommunen mottatt mange innspill knyttet til utforming av elve- og strandpromenaden. Disse innspillene har i tillegg til nye medvirkningsprosesser innenfor SMS, blitt brukt i det videre arbeidet med prosjektet. I arbeidet med videreutviklingen av elve- og strandpromenaden har det blitt gjennomført åpne informasjonsmøter, folkemøter og møter med inviterte målgrupper for å få innspill til hvordan områdene langs promenaden kan utvikles.

Mulighetsbilder

Innspillene har bidratt til framstilling av mulighetsbilder for de tre caseområdene. Mulighetsbildene ble brukt i en avsluttende medvirkningsprosess for prioritering og lokalisering av tiltak, og skissene er ferdigstilt for alle caseområdene langs promenaden. Det er også utarbeidet en samlet byromsstrategi som omfatter hele promenaden. Byromsstrategien er en sammenstilling av mulighetsbilder, hvor alle innspill er sortert, vurdert og justert i forhold til hva som foreligger av planer, føringer m.m. og som kan gi noen fremtidsvisjoner. Kommunen tar dette inn i det videre arbeid med utviklingen av områdene. Flere tiltak er allerede gjennomført.

Midler til fysiske tiltak langs elve- og promenaden

Miljødirektoratet har valgt SMS-prosjektet i Kristiansand i deres nærmiljøatsatsing og bevilget midler til prosjektenes caseområder. Vest-Agder fylkeskommune har også bidratt med midler til fysisk tilrettelegging. Helsedirektoratet og Miljødirektoratet har bevilget midler til fysisk lavterskelaktivitet i caseområdene.

Foto: Terje Askildsen

// CASE GÖTEBORG

DEN BEFINTLIGA GÖTA ÄLVBRON I GÖTEBORG SKA RIVAS OCH EN NY BRO SKA VARA PÅ PLATS 2020. DEN NYA GÖTA ÄLVBRON SKA BINDA SAMMAN DE BÅDA ÄLVSTRÄNDERNA, ÖKA INTEGRATIONEN OCH GÖRA STADEN TILLGÅNGLIG FÖR ALLA.

Tanken var att testa former av medborgardialog samt analysera vilka sociala konsekvenser olika utformningar av bron kunde få. Detta i sin tur skulle sedan användas som underlag i framtagandet av SMS:s dialogverktyg.

För SMS-projektet blev arbetet med den nya bron som case svårt av flera skäl.

1

Ansvariga för broprojektet har inte haft tid eller möjlighet att medverka i SMS med input i den omfattning som krävs för att medborgardialoger ska vara trovärdiga. Projektet som arbetar med den nya bron har inte heller kunnat utlova att medborgardialoger kommer få någon effekt på utformningen.

2

Broprojektet är komplext vilket gjort det svårt att avgränsa målgrupper för dialoger och att finna representanter till dessa grupper (och i samstämmighet med SMS-projektets intentioner avseende medborgardialog)* som skulle kunna motiveras att medverka.

I stället har projektgruppen testat och bedömt ett antal metoder för medborgardialog i andra planeringssammanhang. Dialogerna har avsett projekt som rör infrastruktur, men även mer övergripande fysisk planering på nivåerna fördjupad översiktsplan, planprogram och detaljplan.

På detta sätt har vi mött grupper vi vanligen möter i dialogsammanhang men också närmast oss grupper vi mer sällan möter i våra samtal om den fysiska miljöns utveckling.

* Intentionen har varit att fånga upp erfarenheter och kompetenser från professionella som inte i sin tjänsteutövning arbetar direkt med stadsplanering, men som har viktiga kunskaper i ämnet.

Foto: Asbjørn Hanssen

// SMS-PROSJEKTET I OMVERDEN/OMVÄRLDEN

SMS-prosjektet har arbeidet fram verktoy og modeller for en bedre hverdagsintegrasjon i stedsutvikling. Prosjektets partnere har arbeidet med ulike fokus på sitt utviklingsarbeid: Medvirkning/medborgardialog, sosial konsekvensbeskrivelse SKB, urbant friluftsliv og folkehelse, samt kulturmiljøer og kulturarenaer. Verktøyene kan støtte den komplekse planprosessen og bevisstgjøre de sosiale aspektene tidlig i planarbeidet. Samtidig forsterkes også mulighetene for at innbyggerne kan delta aktivt i stedsutviklingen.

Forsker og arkitekt Ingrid Svetoft har skrevet om SMS i et omverdenperspektiv, rapporten kan du lese på nettsidene våre: smsprosjektet.no // smsprosjektet.se

Har du arbeidet med verktøyene og har synspunkter? Eller har du videreutviklet verktøyene på noe vis? Da vil vi gjerne høre fra deg!

smsprosjektet.no // smsprosjektet.se

Kristiansand kommune

John Johansen
+47 950 17 891

john.johansen@kristiansand.kommune.no

Göteborgs Stad

Ann-Marie Halvorsson
+46 31 366 70 33

ann-marie.halvorsson@lundby.goteborg.se

Halmstads kommun

Per-Erik Linders
+46 35 13 96 73

per-erik.linders@halmstad.se

Vest-Agder fylkeskommune

Anette Vesterskov Pedersen
+47 94 52 67 67

anettevesterskov.pedersen@vaf.no

Fredrikstad kommune

Bjørn Heidenstrøm
+ 47 91 52 50 58

bjhe@fredrikstad.kommune.no

